

AI en auteursrecht medio 2025

De stand van zaken aan het begin van het academisch jaar 2025/2026²

Bedrijfsjuridische berichten 2025, nr. 18.

In het auteursrecht gaat het sinds eind 2022 vooral over Generatieve AI die toen met de komst van ChatGPT een grote vlucht heeft genomen. Hoe staat het met de belangrijkste vragen die AI voor het auteursrecht oproept: Mag AI op bestaand werk worden getraind? Maakt de output van AI inbreuk op auteursrecht? Is de output van AI zelf auteursrechtelijk beschermd?

Inleiding

Het auteursrecht geeft zeggenschap over de exploitatie van creatief werk en de mogelijkheid om daar een 'billijke vergoeding' voor te vragen.³ Daarmee wordt menselijke creativiteit erkend, beloond en aangemoedigd. Generatieve AI vertoont steeds grotere gelijkenis met menselijke creativiteit en vormt daarmee een grote uitdaging voor het auteursrecht en de mensen die door het auteursrecht worden beschermd.⁴

Bij AI en auteursrecht gaat het momenteel over drie hoofdvragen.

1. Maakt het trainen van AI inbreuk op het auteursrecht op bestaand werk?
2. Maakt de output van AI inbreuk op het auteursrecht op bestaand werk?
3. Is de output van AI zelf auteursrechtelijk beschermd?

In deze bijdrage zal worden beschreven hoe het staat met de beantwoording van deze vragen, waarbij de eerste vraag het meeste aandacht krijgt, omdat daarover momenteel het meeste te doen is.⁵ Verder ligt de nadruk op de VS en EU, maar komen ook wat voorbeelden uit andere delen van de wereld aan de orde.

¹ Prof. mr. D.J.G. Visser is hoogleraar IE in Leiden en advocaat in Amsterdam. Hij is dank verschuldigd aan Fulco Blokhuis, Arnoud Engelfriet, Paul Kreijger, Martin Senftleben, Michiel Smit, Jorn Torenbosch, en Feer Verkade voor commentaar op een eerdere versie van dit artikel.

² Zie voor eerdere overzichten met andere accenten: [‘Robotkunst en auteursrecht’, NJB 17 februari 2023, nr. 454, p. 504](#) en [‘AI \(Act\) en auteursrecht’, Bb 2024/12 \(april 2024\)](#).

³ Zie over het auteursrecht in het algemeen de nieuwe druk van [Spoor/Verkade/Visser, ‘Auteursrecht’, 5^e druk 2025](#), hierna ‘SVV5’.

⁴ In deze bijdrage wordt AI gebruikt als verkorte aanduiding voor zowel generatieve AI modellen als generatieve AI-systemen. Generatieve AI-systemen zijn systemen die het mogelijk maken nieuwe informatie te genereren. Deze systemen vormen een toepassing van AI-modellen die zijn ‘getraind’ op een enorme hoeveelheid informatie.

⁵ Zie voor andere interessante vragen over AI en auteursrecht: [Visser en Klopper, ‘Wat mag een uitgever met AI doen met het werk van zijn eigen auteurs?’, Auteursrecht 2025/1, p. 13](#), L.D. Schumacher, ‘Uit de handel maar niet uit het hart: out-of-commerce-werken-licenties in Nederland in tijden van AI’, *Auteursrecht* 2025/1, p. 3 en [Visser en Smit, ‘Van thuiskopie naar thuisbewerking. Is het toegestaan om met AI-systemen teksten van anderen voor eigen gebruik te bewerken, te vertalen of samen te vatten?’, Bb 2024/43](#).

1. Maakt het trainen van AI inbreuk op het auteursrecht op bestaand werk?

Het trainen van AI kent verschillende fases. Eerst moet heel veel informatie worden verzameld. Dat gebeurt meestal grotendeels door het kopiëren van informatie van internet. Vervolgens moet die informatie geschikt worden gemaakt om er AI mee te trainen door er identificerende informatie aan toe te voegen.⁶ Ten slotte moet de AI daadwerkelijk worden getraind op de daarvoor geschikt gemaakte informatie. Dit wordt ook wel *machine learning* genoemd.

Het is evident dat in die eerste twee fases technisch gezien wordt gekopieerd. Daarbij is dan de vraag of die kopieerhandelingen onder een verbodsrecht vallen, en als dat in beginsel zo is of er dan een wettelijke uitzondering voor geldt. Ten aanzien van de fase van het daadwerkelijke trainen is minder duidelijk of er sprake is van kopiëren. In de discussie daarover komt het fenomeen van de ‘memorisatie’ wel aan de orde. Daar worden soms verschillende dingen mee bedoeld: memorisatie als het fenomeen waarbij in het getrainde model een deel van een auteursrechtelijk beschermd werk uit de trainingsdatabase is opgeslagen,⁷ of als duiding van de situatie waarin de output van het model beschermd werk (geheel of gedeeltelijk) bevat. Wordt er beschermd werk in ‘het geheugen’ van de AI ‘opgeslagen’ en dus gekopieerd?⁸ Feit is dat AI in staat is om in zijn output bestaand werk letterlijk te reproduceren. Het is goed verdedigbaar dat dat voldoende is om de ‘vastlegging’ in een AI-model als auteursrechtelijk relevante vervelvoudiging te kwalificeren: het komt eruit dus het zit erin. Een andere intrigerende vraag is in welk opzicht het trainen van AI verschilt van het trainen van menselijke hersenen.⁹ De fundamentele vraag is of het wenselijk is dat AI met auteursrechtelijk beschermd (en dus menselijk) werk wordt getraind: is het wel, of juist helemaal niet vergelijkbaar met menselijke leerprocessen? Die vraag is medio 2025 echter nogal academisch geworden. Het gebeurt. En de economische belangen erbij zijn heel groot, dus het gaat door. De relevante vraag is of er al dan niet licentie- of schadevergoeding voor betaald gaat worden, en hoeveel dan. Bij die vraag zou de wenselijkheid mogelijk wel een rol kunnen spelen.

Het antwoord op de *actuele juridische* vraag of het trainen van AI inbreuk maakt op auteursrecht, hangt met name af van de toepasselijkheid van beperkingen op het auteursrecht. En wat deze beperkingen betreft verschilt de benadering in de VS fundamenteel van die in de EU.

Verenigde Staten

In de Verenigde Staten is de vraag of het trainen van AI op auteursrechtelijk beschermd werk kan worden aangemerkt als ‘*fair use*’ in de zin van artikel 107 van de Copyright Act. Deze fair use beperking kent een viertal criteria, waarvan de eerste en de vierde bij het trainen van AI het belangrijkste zijn. Het eerste criterium is: wat is het doel en de aard van het gebruik? Is het gebruik commercieel van aard? Is het gebruik bijvoorbeeld ‘transformatief’, ofwel leidt het tot een zodanig afwijkend resultaat dat het niet nadelig uitwerkt voor het origineel? Het vierde criterium is: wat is

⁶ Dit gebeurt deels door internetgebruikers te laten aanklikken op welke afbeelding bijvoorbeeld een stoplicht, een boot of een auto te zien is, ‘om aan te tonen dat ze een mens zijn’. Het overgrote deel gebeurt echter in lagelonenlanden, vaak onder erbarmelijke omstandigheden.

⁷ Zie hierover [Michiel A. Smit, De verboden metafoor: AI en antropomorf taalgebruik, IEF 22777](#).

⁸ Zie hierover J. Torenbosch, *Memorization en generatieve AI, Auteursrecht 2025/2*, p. 59. Zie ook Gervais, Daniel J. and Shemtov, Noam and Marmanis, Haralambos and Zaller Rowland, Catherine, *The Heart of the Matter: Copyright, AI Training, and LLMs* (September 21, 2024). Beschikbaar via SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4963711>.

⁹ Deze vraag roept bij sommigen emotionele reacties op. Het is voer voor debat. Enerzijds is verdedigbaar dat de ‘opslag’ in AI lijkt op de opslag in de hersenen, wat de vraag oproept waarom deze vormen van opslag verschillend behandeld moeten worden. Anderzijds zijn er ongetwijfeld ook weer tal van verschillen aan te wijzen die de analogie juist ondermijnen.

het effect van het gebruik op de potentiële markt voor of de waarde van het auteursrechtelijk beschermde werk? Er zijn inmiddels bijna 50 rechtszaken over aanhangig in de Verenigde Staten¹⁰ en er zijn inmiddels twee inhoudelijke uitspraken van twee lagere rechters, beide uit Noord-Californië, die deels in verschillende richtingen wijzen.¹¹

Bartz /Anthropic

In de zaak van de schrijver Andrea Bartz tegen Anthropic, het bedrijf achter generatief AI-model 'Claude', oordeelde rechter Alsup op 23 juni 2025 dat het trainen van AI zeer 'transformatief' is en dat de schade die auteurs leiden doordat AI met hen zal concurreren *niet* een effect op de waarde van hun werk heeft waartegen het auteursrecht beoogt te beschermen. Het is niet relevant voor het vierde wettelijke fair use criterium: het markteffect.¹² Daarom is hij van oordeel dat het trainen van AI *in het algemeen wél onder fair use* valt en dus is toegestaan zonder toestemming van de rechthebbenden. Alsup oordeelde echter ook dat trainen van AI op *illegale kopieën* van boeken niet onder fair use valt. In deze zaak stond vast dat er op illegale kopieën van boeken is getraind. De rechtszaak werd vervolgens omgezet in een zogenaamde *class action* met *statutory damages*¹³ namens alle auteurs op wiens werk getraind is. Daarmee hing Anthropic een miljardenclaim boven het hoofd,¹⁴ reden waarom deze zaak eind augustus 2025 werd geschikt.

Kadrey/Meta

In de zaak van schrijver Richard Kadrey en twaalf andere schrijvers tegen Meta, het bedrijf achter generatief AI-model Llama, oordeelde rechter Chhabria op 25 juni 2025 dat het trainen van AI weliswaar 'transformatief' is, maar dat de schade die auteurs lijden doordat AI met hen gaat concurreren *wél* een effect heeft op de waarde van hun werk waartegen het auteursrecht en het vierde wettelijke fair use criterium hen beogen te beschermen.¹⁵ In die zaak was volgens de rechter de schade echter niet voldoende aangetoond, maar deze zaak zet de deur open voor partijen die nu al wel aantoonbaar schade lijden door AI, zoals journalisten, reclamemakers, componisten van achtergrondmuziek, softwaredevelopers, en voor *class actions* zoals hierboven genoemd.

¹⁰ Zie voor een overzicht: <https://chatgptiseatingtheworld.com/category/master-list-of-ai-copyright-lawsuits/>.

¹¹ Er is ook nog een uitspraak van de Rechtbank Delaware 11 februari 2025 (Thomson Reuters / Ross), maar die gaat vooral over de output die te veel lijkt op het beschermde werk. <https://chatgptiseatingtheworld.com/wp-content/uploads/2025/02/Judge-Bibas-SJ-order-rejects-fair-use-defense.pdf>

¹² Rechtbank Noord-Californië 23 juni 2025 (Bartz/Anthropic), <https://storage.courtlistener.com/recap/gov.uscourts.cand.434709/gov.uscourts.cand.434709.231.0.pdf> en <https://www.mr-online.nl/trainen-van-ai-is-fair-use/>

¹³ Wettelijke schadevergoeding die niet gebaseerd is op bewezen schade, maar op een vast bedrag per inbreuk.

¹⁴ Het is denkbaar dat Anthropic daarmee hetzelfde lot boven het hoofd hing als Napster, de eerste grote, naar uiteindelijk bleek illegale, peer-to-peer aanbieder. <https://chatgptiseatingtheworld.com/2025/07/20/will-anthropic-suffer-napster-like-fate-we-asked-chatgpt/>

¹⁵ Rechtbank Noord-Californië van 25 juni 2025 (Kadrey / Meta), <https://storage.courtlistener.com/recap/gov.uscourts.cand.415175/gov.uscourts.cand.415175.598.0.pdf> en <https://www.mr-online.nl/trainen-van-ai-is-geen-fair-use/>.

Het US Copyright Office kwam in mei 2025 met een 'pre-publicatie'¹⁶ waarin werd gesuggereerd dat het commercieel gebruik van AI getraind op illegale bronnen geen fair use zou zijn¹⁷ en dat licenties wenselijk zijn.¹⁸ De directeur van het Copyright Office werd direct daarna ontslagen door president Trump.¹⁹ Op 23 juli 2025 verkondigde president Trump dat het niet te doen is om bij het trainen van AI te betalen voor het gebruik van de content. Bovendien zou het niet wenselijk zijn omdat China het ook niet doet.²⁰ In de praktijk worden in de VS en elders overigens wel degelijk licentieovereenkomsten gesloten voor het trainen van AI.²¹

EU

In de EU is de vraag of het trainen van AI op auteursrechtelijk beschermd werk valt onder de beperkingen op het auteursrecht ten gunste van *tekst- en datamining* opgenomen in art. 3 en 4 van de DSM-richtlijn²² en genoemd in art. 53 lid 1 sub c van de AI Act.²³ Daarbij is de vraag hoe de in die bepalingen genoemde vereisten van 'rechtmatige toegang', van 'non-profit onderzoek' en van een 'nadrukkelijk voorbehoud in machine leesbare vorm' moet worden geïnterpreteerd.²⁴ Dit voorbehoud vormt de kern van de 'opt-out' regeling die in de EU voor tekst- en datamining en in het verlengde daarvan voor *machine learning* lijkt te gelden.²⁵

¹⁶ U.S. Copyright Office, *Copyright and Artificial Intelligence: Part 3: Generative AI Training* [pre-publication version] (May 2025) <https://www.copyright.gov/ai/Copyright-and-Artificial-Intelligence-Part-3-Generative-AI-Training-Report-Pre-Publication-Version.pdf>.

¹⁷ "[...] making commercial use of vast troves of copyrighted works to produce expressive content that competes with them in existing markets, especially where this is accomplished through illegal access, goes beyond established fair use boundaries", p. 107.

¹⁸ "Effective licensing options can ensure that innovation continues to advance without undermining intellectual property rights", p. 107.

¹⁹ <https://www.politico.com/news/2025/05/10/trump-u-s-copyright-official-00340306>.

²⁰ https://www.ipi.org/policy_blog/detail/president-trumps-comments-on-copyright-ai-excerpt "But you just can't do it. China's not doing it. And if you're going to be beating China—And right now, we're leading China very substantially in AI". "But you have to be able to play by the same set of rules. So when you have something, when you read something, and it goes into this vast intelligence machine, we'll call it, you cannot expect to every time, every single time say, "Oh let's pay this one that much. Let's pay this one." Just doesn't work that way. Of course, you can't copy or plagiarize an article, but if you read an article and learn from it, we have to allow AI to use that pool of knowledge without going through the complexity of contract negotiations, of which there would be thousands for every time we use AI."

²¹ Zie voor een lijst van uitgevers die AI licenties hebben verstrekt: <https://petebrown.quarto.pub/pnp-ai-partnerships/>. Op die lijst staan o.a. AP, Reuters, The Guardian, The Wall street journal, The Financial Times, Hearst, Axel Springer en Le Monde. In Nederland hebben de nieuwsuitgevers een licentie verstrekt aan GPT NL.

²² Richtlijn (EU) 2019/790. Artikel 3 en 4 van deze richtlijn zijn in Nederland voor wat betreft het auteursrecht geïmplementeerd in artikelen 15n en 15o Auteurswet. Zie ook SVV5, par. 5.48A-C.

²³ Verordening (EU) 2024/1689 tot vaststelling van geharmoniseerde regels betreffende artificiële intelligentie. Artikel 53 lid 1 onder c luidt: "Aanbieders van AI-modellen voor algemene doeleinden moeten: [...] beleid opstellen ter naleving van het Unierecht inzake auteursrechten en naburige rechten en dan met name ter vaststelling en naleving, onder meer door middel van geavanceerde technologieën, van een op grond van artikel 4, lid 3, van Richtlijn (EU) 2019/790 tot uitdrukking gebracht voorbehoud van rechten." Zie daarover M. van der Velde, 'Auteursrecht en de AI Act nader beschouwd', *Auteursrecht* 2024/2, p. 77.

²⁴ Zie daarover Engelfriet en Visser, 'Werkt de mijnwerk opt-out voor mijn werk?', *AR* 2024-1, p. 8.

²⁵ Daarbij is nog een belangrijke vraag in hoeverre deze EU vereisten extraterritoriaal effect hebben: mogen in de EU AI-systemen worden aangeboden die elders zijn getraind zonder de in de EU geldende regels te respecteren? Ov. 106 bij de AI Act lijkt die vraag ontkennend te beantwoorden: "Aanbieders die in de Unie een AI-model voor algemene doeleinden in de handel brengen, zijn hiertoe verplicht, ongeacht de jurisdictie waarin de auteursrechtelijke relevante handelingen plaatsvinden die helpen die AI-modellen voor algemene doeleinden te trainen". Zie in andere zin J. P. Quintais, 'Copyright, the AI Act and Extraterritoriality', <https://www.ivir.nl/publicaties/download/The-Lisbon-Council-Copyright-the-AI-Act-and-Extraterritoriality.pdf>

Bij de interpretatie van een en ander moet rekening worden gehouden met de zogenaamde driestappentoets.²⁶ Beperkingen op het auteursrecht “mogen 1) slechts in bepaalde bijzondere gevallen worden toegepast mits daarbij 2) geen afbreuk wordt gedaan aan de normale exploitatie van werken of ander materiaal en 3) de wettige belangen van de rechthebbende niet onredelijk worden geschaad”.²⁷ Hierbij kan worden opgemerkt dat de tweede en derde stap, te weten afbreuk of schade aan normale exploitatie of wettige belangen, nogal lijken op “het effect van het gebruik op de potentiële markt voor of waarde van het auteursrechtelijke beschermde werk” dat het vierde onderdeel vormt van de Amerikaanse fair use criteria. Het verschil is dat in de VS de markt-effect toets centraal staat, terwijl in de EU het vereiste van ‘rechtmatige toegang’ en het ‘nadrukkelijk voorbehoud’ centraal staan en slechts in het licht van de normale exploitatie en de wettige belangen mogen worden geïnterpreteerd.²⁸

Over het trainen van AI en de TDM-exceptie zijn in de EU inmiddels een paar zaken aanhangig. Ook zijn er twee uitspraken van lagere rechters in Duitsland en Nederland. Daarnaast zijn er prejudiciële vragen gesteld aan het Hof van Justitie van de EU door een rechtbank in Hongarije.

Kneschke/LAION

In de zaak van fotograaf Robert Kneschke tegen LAION, een non-profit instelling die databanken maakt²⁹ waarop AI-modellen kunnen worden getraind, oordeelde de rechtbank in Hamburg op 27 september 2024 dat het maken van een dergelijke databank om AI te trainen onder de in de EU toegestane non-profit tekst- en datamining voor onderzoeksdoeleinden valt.³⁰ De rechtbank oordeelt echter ook dat het voorbehoud in het colofon op de website waar de foto’s van Kneschke werden aangeboden een rechtsgeldig voorbehoud is, nu het voor mensen leesbaar is en daarmee, aldus nog steeds de rechter, ook “machineleesbaar” moet worden geacht. De ‘rechtmatige toegang’ was in deze zaak niet aan de orde. Er was volgens de Hamburgse rechter geen sprake van strijd met de driestappentoets. Er is hoger beroep ingesteld, maar dat schijnt in Hamburg jaren te kunnen duren.³¹

DPG/HowardsHome

In de zaak van DPG en Mediahuis tegen HowardsHome, de aanbieder van een mediasignaleringsdienst, oordeelde de rechtbank Amsterdam op 30 oktober 2024 dat alleen een specifiek op de betreffende aanbieder gericht robots.txt-voorbehoud voldoende nadrukkelijk en machine leesbaar is om tekst- en datamining tegen te kunnen gaan (de zaak ging als zodanig niet over

²⁶ Zie over de driestappentoets en AI uitgebreid: Dornis, Tim W. and Lucchi, Nicola, Generative AI and the Scope of EU Copyright Law: A Doctrinal Analysis in Light of C-250/25, *IIC*, vol. 56 (2025), available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=5391439> en Senftleben, Martin, TDM, GenAI and the Copyright Three-Step Test, *IIC* 2025, available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=5373903>.

²⁷ Art. 5 lid 5 Auteursrichtlijn 2001/29/EG, afgeleid van artikel 9 lid 2 Berner Conventie. Zie ook SVV5, par. 5.7.

²⁸ Zie M. Senftleben over driestappentoets en heffing: ‘GenAI and the Copyright Three-Step Test – Do TDM Exceptions for AI Training Conflict With a Work’s Normal exploitation?’, *GrurInt* 2025 https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5356851.

²⁹ De databanken bevatten overigens alleen “image-caption pairs”, dus niet de afbeeldingen zelf, maar alleen de URL er naar toe en een beschrijving.

³⁰ [LG Hamburg 27 september 2024](#), *GRUR* 2024, 1710, *Auteursrecht* 2025/1, p. 29 (Kneschke/LAION), hoger beroep ingesteld.

³¹ De uitspraak bevat genoeg stof voor debat, dat ook in de Duitse literatuur wordt gevoerd: zoals de wel heel ruime uitleg van het begrip ‘wetenschappelijk onderzoek’ door de rechtbank, het feit dat in dit geval ook een licentiehouder kwalificeert als ‘rechthebbende’ die het voorbehoud kan inroepen en de al genoemde ruime uitleg van het begrip ‘machinaal leesbaar’ door de rechtbank.

AI-training, maar is daarvoor indirect wel relevant).³² De ‘rechtmatige toegang’ was ook in deze zaak niet aan de orde. Er was volgens de Amsterdamse rechter geen sprake van strijd met de driestappentoets. Er is hoger beroep ingesteld.

Like Company/Google

In de Hongaarse zaak van Like Company, de exploitant van nieuwswebsite balatonkornyek.hu, tegen Google, de exploitant van chatbot Gemini, heeft de rechtbank in Budapest op 10 maart 2025 de volgende vraag gesteld aan het Hof van Justitie van de EU:³³ maakt “de weergave van tekst die gedeeltelijk overeenstemt met de inhoud van webpagina’s van persbureaus in de antwoorden van een op [een groot taalmodel (large language model, LLM)] gebaseerde chatbot” inbreuk op het auteursrecht? De Hongaarse rechtbank vroeg daarnaast of ook het trainen van het AI-model een auteursrechtelijk relevante reproductie is en zo ja, of die dan onder de Europese uitzondering voor tekst- en datamining valt. Tot slot vroeg de rechtbank of Google als aanbieder van de chatbot verantwoordelijk is voor de reproductie die op verzoek van de gebruiker in de output wordt gemaakt. In die zaak zijn echter geen vragen gesteld over ‘rechtmatige toegang’ of over het ‘nadrukkelijk rechten voorbehoud’.³⁴

Aanhangige zaken in Europa

In Duitsland zijn zaken aanhangig die collectieve beheerorganisatie GEMA tegen Meta respectievelijk tegen Open AI³⁵ en tegen Suno heeft aangespannen.³⁶ In Frankrijk is een zaak aanhangig van uitgevers- en auteursorganisaties tegen Meta.³⁷ In Engeland loopt een rechtszaak van Getty Images tegen Stability AI.³⁸

Code of practice

Op 10 juli 2025 verscheen *The General-Purpose AI Code of Practice* van de Europe Commissie³⁹ met daarin een hoofdstuk over auteursrecht.⁴⁰ Partijen die deze gedragscode onderschrijven beloven geen technische beveiliging te omzeilen en geen websites te scrapen die erkend illegaal zijn en waarvan een lijst met hyperlinks zal worden aangelegd op een EU-website.⁴¹ Ook zullen zij *robots.txt*

³² Rb. Amsterdam 30 oktober 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:6563, *IER* 2025/7 m.nt. JMBS, *Mf* 2025/1 m.nt. Dos Santos Gil, CR 2025/51 m.nt. Ballings (DPG en Mediahuis/HowardsHome), hoger beroep ingesteld.

³³ Rechtbank Budapest 10 maart 2025 (Like Company / Google Ireland), vragen aan HvJ EU Zaak C-250/25, <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-250/25> en <https://www.mr-online.nl/hongaarse-vragen-over-ai-en-auteursrecht/>.

³⁴ Zie ook Tim W. Dornis en Nicola Lucchi, Generative AI and the Scope of EU Copyright Law: A Doctrinal Analysis in Light of C-250/25, te verschijnen in *International Review of Intellectual Property and Competition Law* vol. 56 (2025), forthcoming November (issue 10), zie ook https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5391439.

³⁵ Aangekondigd 13 november 2024 Gema /Open AI, <https://www.gema.de/en/w/gema-files-lawsuit-against-openai>.

³⁶ Aangekondigd 21 januari 2025 Gema/Suno AI, <https://www.gema.de/en/w/press-release-lawsuit-against-suno>.

³⁷ Aangekondigd 12 maart 2025 SNE/Meta Rechtbank Parijs, <https://www.sne.fr/actu/unis-auteurs-et-editeurs-assignent-meta-pour-imposer-le-respect-du-droit-dauteur-aux-developpeurs-doutils-dintelligence-artificielle-generative/>.

³⁸ Getty Images (US), Inc. v. Stability AI Ltd., in the High Court of Justice in London (Chancery Division), (filed 1/16/23), No. IL-2023-000007. Uitspraak wordt dit najaar verwacht.

³⁹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/contents-code-gpai>.

⁴⁰ Copyright chapter <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/118115>.

⁴¹ “Signatories commit [...] to exclude from their web-crawling websites that make available to the public content and which are, at the time of web-crawling, recognised as persistently and repeatedly

als nadrukkelijk voorbehoud van rechten respecteren, alsmede andere ‘passende machine leesbare protocollen’ die algemeen erkend en geaccepteerd zijn.⁴²

‘Voldoende gedetailleerde samenvatting’

Op grond van art. 53 lid 1 sub d van de AI verordening moeten aanbieders van AI-modellen ook een ‘voldoende gedetailleerde samenvatting’ opstellen en openbaar maken over de voor het trainen van het AI-model voor algemene doeleinden gebruikte inhoud, volgens een door het AI-bureau verstrekt sjabloon. De eerste versie van dat sjabloon is op 24 juli 2025 gepubliceerd.⁴³ Het is een erg algemeen en oppervlakkig invulformulier.

Handhaving

Alle hiervoor genoemde regelingen en initiatieven ten spijt, blijft handhaving een lastige zaak. De EU opt-out-regeling en de beperkte transparantieplicht werken momenteel niet goed. Er is te veel onduidelijkheid over de opt-out, de transparantieplicht biedt te weinig houvast en de grote AI-bedrijven, overwegend buiten de EU gevestigd, trekken zich er ook weinig van aan. Dit zou anders moeten.⁴⁴ Onduidelijk is echter op welke manier handhaving wel mogelijk is. Sommigen zijn voorstander van een wettelijke heffing, vergelijkbaar met de thuiskopie- en fotokopieerheffingen.⁴⁵ Vraag daarbij is dan wie die heffing moet gaan betalen⁴⁶, hoe die moet worden berekend⁴⁷ en aan wie die ten goede moet komen.⁴⁸ Bij muziek is daarvoor een bestaande internationale infrastructuur via BumaStemra en haar zusterorganisaties. Bij andere informatietypen is die er niet. De meeste ‘grote’ rechthebbenden zijn voorstander van (vrijwillige) licenties en die worden ook steeds vaker afgesloten.⁴⁹ Maar veel AI-modellen worden getraind zonder toestemming en vaak op illegaal online

infringing copyright and related rights on a commercial scale by courts or public authorities in the European Union and the European Economic Area. For the purpose of compliance with this measure, a dynamic list of hyperlinks to lists of these websites issued by the relevant bodies in the European Union and the European Economic Area will be made publicly available on an EU website”, p. 4/5.

⁴² “comply with other appropriate machine-readable protocols to express rights reservations [...], for example through asset-based or location-based metadata, that have either have been adopted by international or European standardisation organisations, or are state-of-the-art, including technically implementable, and widely adopted by rightsholders, considering different cultural sectors, and generally agreed through an inclusive process based on bona fide discussions to be facilitated at EU level with the involvement of rightsholders, AI providers and other relevant stakeholders as a more immediate solution, while anticipating the development of standards”.

⁴³ Template for the Public Summary of Training Content for general-purpose AI models (24 Juli 2025), <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/explanatory-notice-and-template-public-summary-training-content-general-purpose-ai-models>.

⁴⁴ Dit is de conclusie van een concept rapport en motie van 27 juni 2025 van de Europarlementariër Axel Voss en van een studie in opdracht van het Europese Parlement van 9 juli 2025, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/JURI-PR-775433_EN.pdf resp. [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IUST_STU\(2025\)774095](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IUST_STU(2025)774095).

⁴⁵ Zie bijvoorbeeld M.R.F. Senthleben, ‘Generatieve AI – Is de tijd rijp voor een AI-heffing die inkomsten oplevert voor menselijke makers?’, Auteursrecht 2023/3, p. 103. Ten aanzien van het illegaal downloaden werd in het verleden ook voorgesteld om het moeilijk handhaafbare verbodsrecht om te zetten in een wettelijke heffing.

⁴⁶ De AI-model-bouwers, de AI-systeem aanbieders of de eindgebruikers.

⁴⁷ Lumpsum op het moment van trainen of gebaseerd op omzet aan de output kant.

⁴⁸ Aan de grote producenten en uitgevers die verbodsrechten veelal hebben of aan individuele auteurs.

⁴⁹ In Nederland hebben de nieuwsuitgevers een overeenkomst gesloten met TNO, dat GPT-NL ontwikkelt, het Nederlandse generatieve AI model, <https://gpt-nl.nl/nieuws/gpt-nl-branchevereniging-ndp-nieuwsmedia/> (17 juli 2025).

aangeboden informatie. Mark Zuckerberg van Meta heeft er zelf mee ingestemd dat zijn Llama model werd getraind op de LibGen-database, waar miljoenen boeken illegaal in zijn opgeslagen.⁵⁰

2. Maakt de output van AI inbreuk op het auteursrecht op bestaand werk?

De vraag wanneer een door AI gemaakt voortbrengsel inbreuk maakt op het auteursrecht op bestaand werk is in beginsel niet ingewikkelder dan de vraag wanneer een door een mens gemaakt voortbrengsel inbreuk maakt op het auteursrecht op bestaand werk. De rechter “moet bepalen of creatieve elementen van het beschermde werk op een herkenbare manier zijn overgenomen in het vermeend inbreukmakende voorwerp”.⁵¹ Oftewel: lijkt het te veel? De kans dat AI-output desgevraagd auteursrechtinbreuk maakt is heel groot. AI kan een levensecht mens of dier afbeelden, omdat hij getraind is op talloze afbeeldingen van mensen en dieren. AI is ook getraind op talloze afbeeldingen van Micky Mouse en liedjes van de Beatles. Dus ook die kan AI zonder problemen weergeven. Tenzij hij geleerd heeft dat dat niet mag. AI aanbieders nemen allerlei maatregelen om ervoor te zorgen dat AI bepaalde dingen niet mag. Dat wordt ‘alignment’ genoemd, of het aanbrengen van ‘guardrails’. Op 2 januari 2025 werd een overeenkomst gesloten tussen Universal Music en Anthropic over het in stand houden van ‘guardrails’ in AI-systeem Claude om inbreuk makende output ten aanzien van muziek van Universal Music te voorkomen tijdens het verdere verloop van de juridische procedure tussen deze twee partijen.⁵²

In een Chinese zaak is in 2024 al in twee instanties geoordeeld dat een door AI genereerde afbeelding van het aldaar kennelijke bekende *character* Ultraman auteursrechtinbreuk oplevert waar ook de aanbieder van het AI-systeem aansprakelijk voor is.⁵³ Welke maatregelen AI aanbieders moeten nemen om inbreukmakende output te voorkomen is nog niet duidelijk. Sommige aanbieders maakten het een tijd lang onmogelijk om afbeeldingen ‘in de stijl van’ een nog levende of recent overleden kunstenaar te laten maken om auteursrechtinbreuk te voorkomen.⁵⁴ Het opvragen van songteksten lukt niet met ChatGPT. Daarvoor gelden kennelijk wel ‘guardrails’.

In de VS en de EU is er nog geen rechtspraak over met AI vervaardigde output die inbreuk maakt op auteursrecht. Wel is sinds zeer recent in de VS een zaak aanhangig die Hollywood-studio’s Disney en Universal hebben aangespannen tegen Midjourney, omdat dit model de gebruikers in staat zou stellen inbreukmakende afbeeldingen te genereren van, onder meer, beschermde Shrek-, Star Wars-, Despicable Me- en Spider-Man-*characters* (overigens wordt in de zaak ook het trainen van Midjourney aan de orde gesteld).⁵⁵ Het is aannemelijk dat het HvJ EU in de bovengenoemde *Like*

⁵⁰ Dit blijkt uit interne documenten overlegd in de bovengenoemde Kadrey/Meta-zaak.

<https://www.theguardian.com/technology/2025/jan/10/mark-zuckerberg-meta-books-ai-models-sarah-silverman>.

⁵¹ Concl. A-G Szpunar 8 mei 2025, zaken C-580/23 en C-795/23, ECLI:EU:C:2025:330 (Mio en Konektra). Zie ook SVV, par. 4.11-15.

⁵² “Anthropic has implemented measures (“Guardrails”) by which Anthropic asserts that it seeks to prevent infringing outputs of copyrighted content, including Publishers’ works”. <https://www.reuters.com/legal/litigation/anthropic-reaches-deal-ai-guardrails-lawsuit-over-music-lyrics-2025-01-03/>.

⁵³ Guangzhou Internet Court 8 februari 2024, bevestigd in hoger beroep door Hangzhou Intermediate People's Court 30 december 2024 (Ultraman), <https://www.hoganlovells.com/en/publications/when-ai-and-copyright-clash-chinese-courts-find-ai-platform-liable-for-contributory-copyright>.

⁵⁴ Dit was bijvoorbeeld het geval bij ChatGPT. Inmiddels kan het laten maken van werk in de stijl van een nog levende kunstenaar weer wel met ChatGPT. De prompt “create an image of miffy in the style of dick bruna” geeft in augustus 2025 in ChatGPT 5 een perfecte Nijntje. Zie over stijlnabootsing met AI: Visser, ‘Stijlnabootsing met AI is onrechtmatig’, *NJB* 17 november 2023, nr. 2635, p. 3171.

⁵⁵ <https://tweakers.net/nieuws/236074/disney-en-universal-starten-copyrightrechtszaak-tegen-midjourney.html>.

Company/Google zaak zal oordelen dat van auteursrechtinbreuk sprake is, aangezien de te grote gelijkenis in de vraagstelling besloten ligt. Interessant is wat het Hof gaat oordelen over de aansprakelijkheid van Google te dien aanzien.

3. Is de output van AI zelf auteursrechtelijk beschermd?

Er is consensus over dat auteursrechtelijke bescherming menselijke creatieve inbreng vereist.⁵⁶ Waar die menselijke creatieve inbreng bij het gebruik van AI uit kan bestaan of moet blijken is echter minder duidelijk.⁵⁷ De regel dat de menselijke creativiteit uit de output zelf moet blijken lijkt onhoudbaar.⁵⁸ AI-output is vaak niet meer van menselijk werk te onderscheiden.

In de VS is het Copyright Office tamelijk streng.⁵⁹ Een enkele prompt in woorden levert in beginsel geen auteursrechtelijk beschermde afbeelding op, vanwege onvoldoende creatieve menselijke invloed op het resultaat.⁶⁰ In een veelbesproken Chinese zaak uit november 2023⁶¹ werd wel auteursrecht aangenomen op een afbeelding van een vrouw gegenereerd met een gedetailleerde prompt in woorden, waarvan later werd aangetoond dat dezelfde prompt zeer verschillende afbeeldingen kan opleveren.⁶² In een recentere Chinese zaak uit maart 2025 werd auteursrecht op een met AI ontworpen vlinderstoel afgewezen, omdat dezelfde prompt sterk verschillende output bleek op te leveren.⁶³

⁵⁶ Zie ten aanzien van AI bijvoorbeeld: de zaak-“A Recent Entrance to Paradise” (Steven Thaler), auteursrecht verworpen door USCO 14 februari 2022, bevestigd door district court Washington D.C. 18 augustus 2023, hoger beroep afgewezen op 18 maart 2025. <https://media.cadc.uscourts.gov/opinions/docs/2025/03/23-5233.pdf>. Zie ook SVV5, par. 3.7 e.v.

⁵⁷ AI zet het auteursrecht in zekere zin ‘op zijn kop’: waar het idee altijd principieel vrij bleef en de concrete uitwerking beschermd was, kan de concrete uitwerking vaker aan AI worden overgelaten en wordt het idee belangrijker. Zie M. A. Lemley, *How Generative AI Turns Copyright Upside Down* (July 21, 2023), <https://ssrn.com/abstract=4517702>.

⁵⁸ P.B. Hugenholtz, ‘De kunstmatige maker: over de gevolgen van het Endstra-arrest voor de bescherming van artificiële creaties’, IER 2020/5, p. 276-280 en D.J.G. Visser, ‘Creativiteit moet voortaan worden bewezen, *Tv* 2024/3, p. 108-110.

⁵⁹ Zie voor het beleid U.S. Copyright Office, *Copyright and Artificial Intelligence: Part 2: Copyrightability* (January 2025) <https://www.copyright.gov/ai/Copyright-and-Artificial-Intelligence-Part-2-Copyrightability-Report.pdf>

⁶⁰ Zie ook M.A. Smit, *Prompteursrecht, Ars Aequi* januari 2025, p. 35.

⁶¹ Beijing Internet Court 27 november 2023 (Li/Liu), <https://english.bjinternetcourt.gov.cn/pdf/BeijingInternetCourtCivilJudgment112792023.pdf>.

⁶² Zie hierover P.B. Hugenholtz, *Prompts tussen vorm en inhoud: de eerste rechtspraak over generatieve AI en het werk*, AR 2024/3, p. 129. En Wang: *Creation Is Not Like a Box of Chocolates: Why Is the First Judgment Recognizing Copyrightability of AI-Generated Content Wrong?* GRUR Int. 2024, 772.

⁶³ Zhangjiagang Court, Jiangsu Province 19 March 2025. Het ging om de prompt "Children's chair with jelly texture, shape of cute pink butterfly, glass texture, light background". <https://www.iam-media.com/article/chinese-court-denies-copyright-protection-ai-generated-content-insufficient-human-input-in-first-of-its-kind-ruling>. Via deze link zijn ook alle relevante afbeeldingen zichtbaar.

Deze afbeeldingen, gecreëerd met de prompt "Children's chair with jelly texture, shape of cute pink butterfly, glass texture, light background", werden in China niet auteursrechtelijk beschermd geacht.

In de EU is er een uitspraak van een Tsjechische rechter die auteursrecht op een afbeelding gemaakt met een simpele prompt ('afbeelding van handen schudden') resoluut afwees. In de Nederlandse rechtswetenschappelijke literatuur worden verschillende benaderingen voorgesteld zoals het 'iteratieve' driestappenmodel van Hugenholtz en Quintais,⁶⁴ (gebaseerd op het Painer-arrest van het HvJ EU over fotografie⁶⁵), de octrooi/objectieve nieuwheid-benadering van Blok,⁶⁶ de medemakerschap-constructie van Seignette⁶⁷ en de 'leiding en toezicht'-variant van Smit.⁶⁸ Mogelijk kunnen in de dit najaar te verwachten uitspraak van het HvJ EU in de Mio en Konektra zaken aanknopingspunten worden gevonden die voor AI ('assisted') werken van belang zijn.⁶⁹

4. Vooruitblik

Ten aanzien van het trainen van AI op illegale kopieën is het erg spannend hoe het verder gaat met de *class action* in Amerika in de zaak *Bartz /Anthropic*. Als de lijn van de lagere rechter daarin wordt voortgezet, leidt dit tot een miljoenenbeschikking of het faillissement van Anthropic. Andere AI aanbieders zullen dan vermoedelijk ook (moeten) schikken voor hoge bedragen en er zullen licentieovereenkomsten worden gesloten, in ieder geval met de grote rechthebbenden. Als hogere rechters en uiteindelijk het Supreme Court het trainen van AI op illegale kopieën toelaatbare 'fair use' vinden is compensatie van rechthebbenden niet nodig. Omdat die duidelijkheid nog wel even op zich zal laten wachten en AI aanbieders dringend betrouwbare content nodig hebben, zullen er vermoedelijk steeds meer licentieovereenkomsten worden gesloten. In de EU kijken we juridisch gezien vooral als konijnen naar het onweer en naar onze eigen onwerkbaar voorwaarde voor legale AI training.

⁶⁴ Hugenholtz en Quintais, 'Auteursrecht en artificiële creatie' *Auteursrecht* 2021, p. 48-49.

⁶⁵ HvJ EU 1 december 2011, [C-145/10](#), ECLI:EU:C:2011:798, (Eva Maria Painer).

⁶⁶ P. Blok, 'Oorspronkelijkheid als product of als proces?' in: R. Leuyerink, P. Teunissen, C.J.S. Vrendenburg (red.), *Quaadvlieg-bundel*, Amsterdam: deLex 2025, p. 31-39.

⁶⁷ J. Seignette, 'De mens, AI en bewijs van makerschap', in: *Quaadvlieg-bundel* 2025, p. 172-181.

⁶⁸ M.A. Smit, 'Leiding en toezicht over de kunstmatige helper', *Auteursrecht* 2025/3, p. 123-126.

⁶⁹ Zie conclusie A-G Szpunar 8 mei 2025, zaken [C-580/23](#) en [C-795/23](#), ECLI:EU:C:2025:330 (Mio en Konektra). Het gaat in die zaak niet over AI, maar over tamelijk functioneel bepaalde industriële vormgeving en de vraag hoe creativiteit daarvan moet worden vastgesteld.

Op het gebied van de outputcontrole gaat vermoedelijk nog veel gebeuren. De positie van AI aanbieders is vergelijkbaar met die van internet tussenpersonen. Een AI aanbieder zal aansprakelijk worden gehouden als zij ‘niet de passende technische maatregelen treft die van een normaal behoedzame marktdeelnemer in zijn situatie kunnen worden verwacht om op geloofwaardige en doeltreffende wijze inbreuken op het auteursrecht op dit platform tegen te gaan’.⁷⁰ Welke maatregelen dat zijn is nog volop in ontwikkeling.

Bij een vermoeden van gebruik van AI bij het scheppen van een werk zal iemand die auteursrecht daarop claimt moeten aantonen waar de menselijke creatieve inbreng in gelegen is. Het moet gaan om een voorwerp “dat de persoonlijkheid van de auteur ervan weerspiegelt doordat het uitdrukking geeft aan de vrije en creatieve keuzen van die auteur”. [...] “Omstandigheden zoals de bedoeling van de auteur tijdens het scheppingsproces, zijn inspiratiebronnen en het gebruik van gangbare modellen, de waarschijnlijkheid dat onafhankelijk van het betrokken voorwerp een gelijkaardig voorwerp wordt gemaakt en de erkenning van het voorwerp in vakkringen kunnen in overweging worden genomen bij de beoordeling van de oorspronkelijkheid van het betrokken voorwerp. Deze omstandigheden zijn echter geenszins doorslaggevend. De rechter bij wie de zaak aanhangig is gemaakt moet zich er zelf van vergewissen dat hij te maken heeft met een oorspronkelijk voorwerp om te kunnen verklaren dat dit voorwerp auteursrechtelijke bescherming geniet”,⁷¹ aldus Advocaat-Generaal Szpunar. Te verwachten valt evenwel dat bewijs ten aanzien van het scheppingsproces steeds belangrijker wordt. Verder is goed denkbaar dat de beschermingsomvang zal afnemen.

De menselijke schepper wordt steeds vaker vervangen door AI. Die ontwikkeling gaat het auteursrecht niet tegenhouden. Dat de rol van het auteursrecht is uitgespeeld is echter onwaarschijnlijk. Vijftien jaar geleden was het onduidelijk hoe het auteursrecht het illegaal downloaden moest overleven. Het antwoord bleek: streamingsdiensten. Eerder leken de film en de grammofoonplaat de dood in de pot te worden voor de *live* uitvoering en de audio- en videorecorder en het fotokopieerapparaat zouden de muziek, de film en het boek ‘doden’.⁷² Dat bleek onjuist. Er blijft behoefte aan ‘echt’, menselijk en betrouwbaar werk. De echte bedreiging die uitgaat van generatieve AI zit in de *deepfakes*, *fake news* en andere vormen van manipulatie en bedrog. Het auteursrecht overleeft het wel. En de kunst ook.

⁷⁰ HvJ EU 22 juni 2021, [C-682/18 en C-683/18](#), ECLI:EU:C:2021:503, (YouTube en Cyando), dictum sub 1.

⁷¹ Concl. A-G Szpunar 8 mei 2025, zaken [C-580/23 en C-795/23](#), ECLI:EU:C:2025:330 (Mio en Konektra).

⁷² Waarschuwingen uit de jaren ’80 en ’90 luiden: ‘Home Taping Is Killing Music’, ‘DANGER: Le photocopillage tue le livre’.